

အမေရိကန်တော်လှန်ရေးမှ မြန်မာ့တော်လှန်ရေးအတွက် သင်ခန်းစာများ

ရေးသူ - ဘီလီဖို့ဒ် (Billy Ford)

ရက်စွဲ - ၂၀၂၆ ခုနှစ်၊ ဇွန်လ ၂ ရက်

မြန်မာ့တော်လှန်ရေး အောင်မြင်ဖို့ဆိုလျှင် ခေါင်းဆောင်များအကြား အပြန်အလှန် ယုံကြည်မှုရှိရန်နှင့် မိမိတို့၏ အတ္တ၊ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားများကို ကျော်လွှားနိုင်ရန် လိုအပ်သည်ဟု အချို့က အငြင်းပွားကြသည်။ သို့သော် ဤဆောင်းပါးက ထိုအမြင်နှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ကို တင်ပြလိုပါသည်။ ခိုင်မာသော နိုင်ငံရေးစနစ်တခု ဖြစ်ပေါ်လာရန်အတွက် ကိုယ်ကျိုးစွန့်သူများ သို့မဟုတ် ကိုယ်ကျင့်တရားမြင့်မားသူ များ ရှိနေရန် မလိုပါ။ လိုအပ်သည်မှာ တဦးချင်းစီ၏ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကို စုပေါင်းအကျိုးအမြတ် ဖြစ်အောင် လမ်းကြောင်းပေးနိုင်မည့် ကောင်းမွန်စွာ ဒီဇိုင်းဆွဲထားသော အဖွဲ့အစည်း၊ အင်စတီကျူးရှင်းများသာ ဖြစ်သည်။ ယင်းက အမေရိကန်တော်လှန်ရေးက မြန်မာ့တော်လှန်ရေးအတွက် ပေးခဲ့သည့် အဓိက သင်ခန်းစာ ဖြစ်သည်။ အမေရိကန်နိုင်ငံကို တည်ထောင်ခဲ့စဉ်ကလည်း အစကတည်းက ဖရိဖရဲဖြစ်ခြင်း၊ ဂိုဏ်းဂဏကွဲခြင်းနှင့် ကိုယ်ကျိုးစီးပွားပေါ်တွင်သာ အခြေခံ တည်ဆောက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

ယခုစာတမ်းသည် ယခုနှစ်အစောပိုင်းက ထွက်ရှိခဲ့သည့် ကန်ဘန်း (Ken Burns) ၏ ၁၂ နာရီကြာ မှတ်တမ်းတင်ရုပ်ရှင် “The American Revolution” ကို အခြေခံလျက်၊ အမေရိကန်တော်လှန်ရေး (၁၇၇၅-၁၇၈၃ ခန့်) နှင့် မြန်မာ့နေ့ဦးတော်လှန်ရေး (၂၀၂၁-လက်ရှိ) တို့ကို နှိုင်းယှဉ်ချက်အပေါ်ထုတ် နှုတ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ နှစ်ပေါင်း ၂၅၀ နီးပါး ကွာခြားပြီး မိုင်ပေါင်း ၈,၀၀၀ ကျော် ဝေးကွာသော တော်လှန်ရေးနှစ်ခုကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်းသည် မြန်မာ့တော်လှန်ရေး မည်သည့်လမ်းကြောင်းသို့ သွားမည်ကို ကြိုတင်ခန့်မှန်းခြင်းမျိုး မဟုတ်ဘဲ၊ တော်လှန်ရေးပဋိပက္ခများအကြား မဟာမိတ်ဖွဲ့ခြင်း၊ တရားဝင်မှု၊ ပြင်ပထောက်ပံ့မှုနှင့် နိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ နှေးကွေးပြီး မညီမညာသော လုပ်ငန်းစဉ်များ အပေါ် အမြင်သစ်များ ရရှိစေရန် ဖြစ်သည်။ အောက်ပါတို့သည် ထိုနှိုင်းယှဉ်ချက်မှ ထွက်ပေါ်လာသော သင်ခန်းစာ ၆ ချက်ဖြစ်ပြီး၊ မြန်မာ့တော်လှန်ရေး အင်အားစုများနှင့် မြန်မာ့မြေ ငြိမ်းချမ်းရေးကို လိုလားသော နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းသို့ ရည်ညွှန်းတင်ပြခြင်း ဖြစ်သည်။

တော်လှန်ရေးနှစ်ခုကို နှိုင်းယှဉ်ခြင်း

အမေရိကန်တော်လှန်ရေးသည် တခုနှင့်တခု ယုံကြည်ရန် အကြောင်းပြချက် မရှိသလောက် ဖြစ်သော ကိုလိုနီ ၁၃ ခုအကြား နိုင်ငံရေးအရ စုစည်းမှု တည်ဆောက်ရသည့် အဓိကပြဿနာနှင့် ရုန်းကန်ခဲ့ရသည်။ မြန်မာပြည်၏ ပြည်နယ်နှင့် တိုင်းဒေသကြီးများနည်းတူပင် အမေရိကန်ကိုလိုနီများ သည်

ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ၊ အမျိုးသားရေးလက္ခဏာ၊ လူမျိုးစု၊ စီးပွားရေး အကျိုးစီးပွားနှင့် နိုင်ငံရေး ရိုးရာဓလေ့များ ကွဲပြားကြသည်။ မြန်မာပြည်၏ စိတ်ဝမ်းကွဲပြားမှုက ပို၍ သက်တမ်းရင့်ပြီး ခွဲခြား ဆက်ဆံသော အုပ်ချုပ်ရေး၊ နိုင်ငံရေးစနစ်များ၊ ဆယ်စုနှစ်များစွာကြာ ဖြစ်ပွားခဲ့သော ပြည်တွင်းစစ်၊ အကြမ်းဖက် ဖိနှိပ်မှုများနှင့် မြန်မာစစ်တပ်၏ စိတ်ဝမ်းကွဲအောင် သွေးခွဲခဲ့သည့် အဆိပ်အတောက် ဖြစ်စေသော ကြိုးပမ်းမှုများတွင် မြစ်ဖျားခံသည်။ သို့သော် အခြေအနေ နှစ်ခုလုံးတွင် မတရားသော ကျူးကျော်သူ/အုပ်ချုပ်သူအင်အားစုကို တော်လှန်ရန် ဘုံရည်မှန်းချက် ရှိသော်လည်း စုစည်းညီညွတ် မှုဆိုသည်မှာ ဝေးကွာသော မျှော်လင့်ချက်တခုသာ ဖြစ်ခဲ့သည်။

"ကိုလိုနီများသည် အလွန်ကွဲပြားသော အုပ်ချုပ်ရေး ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေများအောက်တွင် ကြီးပြင်း လာခဲ့ကြသည်။ ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာတရားများလည်း အလွန် စုံလင်လှသည်။ ၎င်းတို့ကို မတူညီ သော လူမျိုးစုများစွာဖြင့် ဖွဲ့စည်းထားပြီး၊ ၎င်းတို့၏ ဓလေ့ထုံးတမ်း၊ အမှုအကျင့်နှင့် အလေ့အထများ သည် ဆင်တူရိုးမှား မရှိသလောက် နည်းပါးလှသည်။ ၎င်းတို့အကြား ဆက်သွယ်မှုသည်လည်း အလွန် ရှားပါးပြီး၊ တဦးအကြောင်းတဦး သိရှိမှုမှာလည်း အလွန်ပင် မပြည့်စုံလှရာ၊ ၎င်းတို့ကို တူညီသော သီအိုရီမူဝါဒများနှင့် တူညီသော လုပ်ဆောင်ချက်စနစ်တခုအောက်တွင် ပူးပေါင်းစေရန်ဆိုသည်မှာ ကော်မရှင်များ အလွန်ခက်ခဲသော လုပ်ငန်းစဉ်ကြီးတခု ဖြစ်ခဲ့သည်။"

— ဂျန်အာဒမ်စ် (John Adams)၊ ဟက်ဇက်ယာနိုင်းစ် (Hezekiah Niles) ထံ ပေးပို့သောစာ၊ ၁၈၁၈ ခုနှစ်။

မြန်မာပြည်နှင့် အမေရိကန် တော်လှန်ရေးနှစ်ခုလုံးသည် ပထဝီမြေပြင်ဆိုင်ရာ ယုတ္တိအရလည်း ဆင်တူ သည်။ လက်ရှိအာဏာစွဲကိုင်ထားသူများ (မြန်မာစစ်တပ်နှင့် ဗြိတိသျှစစ်တပ်) က မြို့ပြများနှင့် အခြေခံ အဆောက်အအုံများကို ထိန်းချုပ်ထားပြီး၊ တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များက ကျေးလက်ဒေသများကို ထိန်းချုပ် ကာ လူထုအပေါ် အုပ်ချုပ်ရေးအာဏာ အပြိုင်အဆိုင် သတ်မှတ်ရန် ကြိုးပမ်းကြသည်။

အမေရိကန်နှင့် မြန်မာ တော်လှန်ရေးအင်အားစု နှစ်ခုလုံးသည် ၎င်းတို့၏ စုပေါင်းနိုင်ငံရေး ဖွဲ့စည်းပုံ များကို ထင်ဟပ်စေသော ပေါင်းစပ်စစ်ရေး ဖွဲ့စည်းပုံ (hybrid military structures) များဖြင့် ဖွဲ့စည်း ထားသည်။ အမေရိကန် တော်လှန်ရေးအင်အားစုများသည် ဗိုလ်ချုပ် ဂျော့ချ် ဝါရှင်တန် အောက်ရှိ ဗဟို ကွပ်ကဲမှုဖြင့် ကွန်တီနင်တယ်စစ်တပ် (Continental Army) ကို ပြည်နယ်အဆင့် ပြည်သူ့စစ်များ နှင့် ပုံမှန်မဟုတ်သော ပြောက်ကျားအဖွဲ့များဖြင့် ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ ၎င်းသည် မြန်မာပြည်၏ PDF

အင်အားစုများ၊ တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များ (EROs) နှင့် ဒေသခံကာကွယ်ရေး အဖွဲ့များ (LDFs) ပေါင်းစပ်ထားသည့် ပုံစံနှင့် မခြားနားလှပေ။

အရေးအကြီးဆုံးသော တူညီချက်များမှာ နိုင်ငံရေးဖွဲ့စည်းပုံနှင့် လုပ်ငန်းစဉ် အစဉ်အလာများ ဖြစ်သည်။ အခြေအနေ နှစ်ခုစလုံးတွင် အစုအဖွဲ့များက နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးပွဲများကို စစ်ရေးအောင်ပွဲရမှ လုပ်မည်ဟု အချိန်ဆိုင်း၍မရကြောင်း သဘောပေါက်ခဲ့ကြသည်။ အမေရိကန် အင်အားစုများအတွက် ကွန်တီနင်တယ် ကွန်ဂရက် (Continental Congress) သည် (မြန်မာပြည်ရှိ စတီယားရင်းကောင်စီအသစ်ကဲ့သို့ပင်) ပြိုင်ဆိုင်မှုရှိသော အကျိုးစီးပွားများ၊ လျှို့ဝှက်ကော်မတီများနှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းဆိုင်ရာ တုန့်နှေးနေမှုများဖြင့် ပြည့်နှက်နေသည့် ပင်လယ်ပြင်ကြီးတခု ဖြစ်ခဲ့သည်။ မြန်မာ့တော်လှန်ရေးသည်လည်း ထိုကဲ့သို့သော စိန်ခေါ်မှုများနှင့် ရင်ဆိုင်နေရသည်။ မေးခွန်းမှာ နိုင်ငံရေးကို ရွှေ့ဆိုင်းထားနိုင်မလား ဆိုသည်မဟုတ်ဘဲ၊ (ရွှေ့ဆိုင်း၍လည်း မရနိုင်ပါ) မေးခွန်းအစစ်မှာ နိုင်ငံရေးဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများကို လွတ်ချလိုက်ခြင်း သို့မဟုတ် ပိုဆိုးသည်မှာ သစ္စာဖောက်ခွဲထွက်သွားခြင်းမျိုး မဖြစ်ဘဲ ဆုံးဖြတ်ချက်များ ထွက်ပေါ်လာအောင် မည်သို့ စနစ်တကျ ဖွဲ့စည်းပုံဖော်မလဲ ဆိုသည်ပင် ဖြစ်သည်။

"ထိုနှစ်များအတွင်း [ကွန်တီနင်တယ်] ကွန်ဂရက်သည် ငြင်းခုံမှုများပြားသော အစည်းအဝေးတခု ဖြစ်ပြီး ထိရောက်မှုရှိသော အစည်းအဝေးတခု မဟုတ်ခဲ့ပါ။ ဟုတ်ပါသည်၊ သူတို့ စစ်ပွဲတခုကို ဆင်နွှဲနေကြသည်။ ဟုတ်ပါသည်၊ သူတို့ နိုင်ငံတခုကို တည်ထောင်နေကြသည်။ သို့သော် ထိုနေရာတွင် အချင်းချင်း အကြီးအကျယ် တိုက်ခိုက်မှုများ ရှိခဲ့သည်။ ကြီးမားသော တုန့်နှေးနေမှုများ ရှိခဲ့သည်။ မည်သူမျှ ရေတွက်၍မရနိုင်လောက်အောင် များပြားသော ကော်မတီများ ရှိခဲ့သလို၊ လျှို့ဝှက်ကော်မတီများလည်း ရှိခဲ့သည်။"

— ကန်ဘန်း၊ The American Revolution၊ အပိုင်း ၃။

အထင်ရှားဆုံးသော ကွာခြားချက်များမှာ ရန်သူ၏ သဘာဝနှင့် နိုင်ငံတကာ ပတ်ဝန်းကျင် ဖြစ်သည်။ အမေရိကန် တော်လှန်ရေးသမားများသည် မောင်းထုတ်၍ရသော နယ်ချဲ့အာဏာရှင်ကို တိုက်ထုတ်ခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ မြန်မာစစ်တပ်ကမူ နိုင်ငံအတွင်းအမြစ်တွယ်နေသော ပြည်တွင်းအင်စတီကျူးရှင်း တခု ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းတွင်မူ ပြင်သစ်သည် အမေရိကန်များကို ၎င်းတို့၏ ရှင်းလင်းသော မဟာဗျူဟာမြောက်အကျိုးစီးပွားကြောင့် အဆုံးအဖြတ်ပေးနိုင်မည့် ရုပ်ဝတ္ထုပစ္စည်းထောက်ပံ့မှုများ ပေးခဲ့သည်။ မြန်မာ့တော်လှန်ရေးမှာမူ ထိုကဲ့သို့သော နှိုင်းယှဉ်နိုင်သည့် ထောက်ပံ့မှုမျိုး မရရှိသေးပေ။

သင်ခန်းစာ ၁ - အဆောက်အအုံယန္တရားများကို အရင်တည်ဆောက်ပါ။ ယုံကြည်မှုကို နောက်မှထားပါ
တော်လှန်ရေးအင်အားစုများ ရုန်းကန်နေရခြင်းမှာ အဓိကအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ခေါင်းဆောင်များသည် ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကိုသာ ကြည့်ကြသောကြောင့်ဖြစ်ပြီး၊ မြန်မာပြည်သူများသည် အချင်းချင်း အလွန် အမင်း စိတ်ဝမ်းကွဲပြားကာ မယုံကြည်ကြသဖြင့် စစ်ကောင်စီကို ဘယ်သောအခါမှ စုစည်းတိုက်ထုတ် နိုင်မည် မဟုတ်ဟု အချို့က ပြောကြသည်။ ယင်းထက် ပို၍ ဆိုးဝါးသော စကားမှာ မြန်မာပြည်သူများ ၏ ထူးခြားသော သဘာဝကြောင့် ငြိမ်းချမ်းရေး မရနိုင်ဟုဆိုကြခြင်းဖြစ်သည်။ ဤအချက်များအားလုံး မမှန်ကန်ပါ။

အမေရိကန်ကို တည်ထောင်ခဲ့သည့် ခေါင်းဆောင်တစ်ဦးဖြစ်သူ ဂျိမ်းစ် မဒီဆင် (James Madison) က Federalist Papers (နံပါတ် ၅၁) တွင် ယင်းကို တိုက်ရိုက် တင်ပြခဲ့သည် - "အကယ်၍ လူသားများ သည် နတ်သားများ ဖြစ်ကြပါက၊ မည်သည့် အစိုးရမျှ လိုအပ်မည် မဟုတ်ပါ။" မဒီဆင်၏ စီမံကိန်းတခု လုံးသည် ကိုယ်ကျိုးရှာတတ်ပြီး ဂိုဏ်းဂဏစွဲရှိသော လူသားများရှိသည့် ကမ္ဘာကြီးအတွက် အဆောက် အအုံ၊ အင်စတီကျူးရှင်းများကို ဒီဇိုင်းဆွဲရန် ဖြစ်သည်။ အာဏာခွဲဝေမှု၊ အပြန်အလှန် ထိန်းကျောင်းမှု (checks and balances) နှင့် ဖက်ဒရယ်စနစ်တို့သည် အများပြည်သူ အကျိုးစီးပွားအတွက် ကိုယ်ကျိုး ရှာမှုနှင့် ရည်မှန်းချက်များကို လမ်းကြောင်းမှန်သို့ ပို့ဆောင်ပေးရန် ဒီဇိုင်းဆွဲထားခြင်း ဖြစ်သည်။

မဒီဆင်သည် ကွန်တီနင်တယ်ကွန်ဂရက်၏ အလုပ်မဖြစ်ဆုံးကာလ (၁၇၈၀-၈၃) တွင် ဗာဂျီးနီးယား ပြည်နယ်မှ ကိုယ်စားလှယ်တစ်ဦး ဖြစ်ခဲ့သည်။ ကွန်ဂရက်အတွင်း ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အကျပ်အတည်း များက နောက်ပိုင်းတွင် Federalist Papers တွင် သူဖော်ပြခဲ့သည့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ဒီဇိုင်းပုံစံ အတွေးအခေါ်ကို ပုံဖော်ပေးခဲ့သည်။ တော်လှန်ရေးနှင့် သမ္မတနိုင်ငံအသစ်သည် ရှေ့ဆက်သွားနိုင်ရန် အတွက် ကိုယ်ကျိုးရှာမှုနည်းသော လူသားများ ပေါ်လာမည့်အချိန်ကို စောင့်ဆိုင်းမနေနိုင်ခဲ့ပါ။ ကိုယ်ကျိုးရှာမှုသည် လူသားတို့၏ သဘာဝဖြစ်ပြီး အဖွဲ့အစည်းများကို ထိုလက်တွေ့ဘဝအပေါ် အခြေခံ၍ ဒီဇိုင်းဆွဲရမည် ဖြစ်သည်။

ဤရိုးရှင်းသော အမြင်သည် ဉာဏ်ပွင့်လင်းရေးခေတ် (Enlightenment) ၏ ကျယ်ပြန့်သော ရိုးရာ အတွေးအခေါ်များတွင် ဖြတ်သန်းစီးဆင်းနေသည်။ ဟော့ဗ်စ် (Hobbes) က အဖွဲ့အစည်းများ မရှိပါက ကိုယ်ကျိုးရှာမှုသည် စစ်ပွဲကို ဖြစ်စေသည်ဟု အငြင်းပွားခဲ့သည်။ လော့ခ် (Locke) က လူကောင်းများ သည်ပင် မိမိတို့၏ ကိုယ်ကျိုးစီးပွားကြောင့် ဘက်လိုက်တတ်သဖြင့် ဘက်မလိုက်သော အဖွဲ့အစည်း များ လိုအပ်သည်ဟု လေ့လာတွေ့ရှိခဲ့သည်။ ဟုမ်း (Hume) ကမူ အဖွဲ့အစည်းများကို လူတိုင်းသည်

"လူယုတ်မာ" (knave) ကဲ့သို့ ပြုမူနိုင်သည်ဟု သဘောထားကာ ဒီဇိုင်းဆွဲသင့်သည်ဟု ယူဆခဲ့သည်။ အဓိက အတွေးအခေါ်ကတော့ အတူတူပင် ဖြစ်သည်။ ကောင်းမွန်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းတခု ရရှိရန် အတွက် လူကောင်းများ ရှိနေရန် မလိုပါ။ လိုအပ်သည်မှာ ကောင်းမွန်သော စည်းမျဉ်းများနှင့် ထိရောက်သော အာဏာသက်ရောက်စေမည့် ယန္တရားသာ ဖြစ်သည်။

မြန်မာပြည်တွင် "ပိုကောင်းမွန်သော လူသားများကို စောင့်ဆိုင်းခြင်း" ဆိုသည့် အမြင်သည် ကံကြမ္မာကို အရှုံးပေးခြင်း (fatalism) ကို ဖြစ်စေပြီး အလွန်အန္တရာယ်များသည်။ အကယ်၍ ငြိမ်းချမ်းရေးအတွက် ကိုယ်ကျင့်တရားဆိုင်ရာ ပြောင်းလဲမှုကို အရင်လိုအပ်သည်ဆိုပါက၊ ငြိမ်းချမ်းရေးကို နှောင့်နှေးစေလိုသူ မည်သူမဆို မိမိတို့ပြိုင်ဘက်များ၏ ကိုယ်ကျင့်တရားပျက်မှုများကိုသာ ထောက်ပြနေရုံသာရှိတော့သည်။ ထိုအငြင်းပွားမှုသည် အဆုံးမရှိ ဖြစ်သွားလိမ့်မည်။ မြန်မာစစ်တပ်သည် ဤယုတ္တိကို နည်းလမ်းနှစ်ခုဖြင့် လက်နက်သဖွယ် အသုံးပြုနေသည်။ ပထမအချက်မှာ ၎င်း၏အင်အားအကောင်းဆုံး ပြိုင်ဘက်များကို "အကြမ်းဖက်သမားများ" ဟု တံဆိပ်ကပ်ပြီး "ကမ္ဘာပေါ်တွင် မည်သည့်အစိုးရ (သို့) စစ်တပ်မျှ အကြမ်းဖက်အဖွဲ့များနှင့် ညှိနှိုင်းလေ့မရှိ" ဟုအကြောင်းပြသည်။ ဒုတိယအချက်မှာ နိုင်ငံရေးအရ တိုးတက်မှုတစ်ခုတရားမရှိမီ တည်ငြိမ်မှုနှင့် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များ လက်နက်ဖြုတ်သိမ်းမှုကို အရင်လုပ်ရမည်ဟု ဇွတ်ပြောခြင်း ဖြစ်ပြီး၊ ယင်းလုပ်ငန်းစဉ်ကို ၎င်းတို့က မတည်ငြိမ်မှုများဖန်တီးကာ တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များကို တိုက်ခိုက်ခြင်းဖြင့် ထိန်းချုပ်ထားနိုင်သည်။

ဂျိမ်းစ် မဒီဆင်၏ မြန်မာပြည်အတွက် သင်ခန်းစာသည် အလွန်အရေးကြီးသည်။ လူကောင်း သို့မဟုတ် ကိုယ်ကျိုးစွန့်သူများကို စောင့်ဆိုင်းရမည့် ကံကြမ္မာအောက်သို့ အရှုံးပေးပါနှင့်။ အံ့ဩစရာကောင်းသည်မှာ မြန်မာပြည်သူများသည် ကမ္ဘာပေါ်တွင် အလှူအတန်းရက်ရောဆုံးသူများအဖြစ် အစဉ်တစိုက် သတ်မှတ်ခံရခြင်း ဖြစ်သည်။ သို့သော်ထိုအချက်သည် လူ့အဖွဲ့အစည်း တည်ငြိမ်မှု သို့မဟုတ် တော်လှန်ရေး စုစည်းမှုအတွက် ကြိုတင်လိုအပ်ချက် မဟုတ်ပါ။ တော်လှန်ရေး အစုအဖွဲ့များသည် မိမိတို့၏ တော်လှန်ရေး မိတ်ဖက်များသည် ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းရန် ကောင်းမွန်သူများ သို့မဟုတ် ယုံကြည်ရသူများ ဟုတ်မဟုတ် မမေးသင့်ပါ။ လူတိုင်းသည် မိမိကိုယ်ကျိုးကို ကြည့်ကြမည်ဟုသာ ယူဆပြီး၊ ကိုယ်ကျိုးကြည့် တတ်သူများကို ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်လာစေရန် တွန်းအားပေးနိုင်မည့် ဘဏ္ဍာငွေခွဲဝေမှု၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုနှင့် ပဋိပက္ခဖြေရှင်းရေးဆိုင်ရာ စည်းမျဉ်းများကို တည်ဆောက်ရမည် ဖြစ်သည်။

ယုံကြည်မှုဆိုသည်မှာ အလုပ်သဘောအရ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများ ရှိလာပြီးမှသာ ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်လာလေ့ ရှိသည်။ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုမတိုင်မီ ယုံကြည်မှုဆိုတာ ရှားရှားပါးပါးသာ ရှိတတ်သည်။

သင်ခန်းစာ ၂ - အောင်မြင်သော တော်လှန်ရေးများတွင် ရှားရှားပါးပါးသာ ရှိခဲ့သည့် "ညီညွတ်ရေး" ကို စောင့်ဆိုင်းမနေပါနှင့်တော့

ယခင်သင်ခန်းစာသည် တော်လှန်ရေးအင်အားစုများအတွက် ဖြစ်ပြီး၊ ယခုသင်ခန်းစာမှာမူ အဓိကအားဖြင့် နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းအတွက်ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့တော်လှန်ရေးကို ထောက်ပံ့မှုမပေးဘဲ ဆိုင်းငံ့ထားရန် အသုံးအများဆုံး အကြောင်းပြချက်မှာ တော်လှန်ရေးအင်အားစုများသည် စိတ်ဝမ်းကွဲပြားလွန်းသဖြင့် စစ်ကောင်စီကို အနိုင်တိုက်ရန် အားနည်းလွန်းပြီး၊ အကယ်၍ နိုင်ခဲ့လျှင်လည်း အုပ်ချုပ်ရန် ခန့်မှန်းရခက်လွန်းသည်ဟု ဆိုကြခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းအချက်ကို ကြည့်လျှင် သတိကြီးစွာထားခြင်းဟု ထင်ရသော်လည်း၊ သမိုင်းတွင် အမေရိကန်တော်လှန်ရေး အပါအဝင် အောင်မြင်ခဲ့သော တော်လှန်ရေးအနည်းငယ်သာ ထိုစံနှုန်းကို ဖြတ်ကျော်နိုင်ခဲ့သည်။

အကယ်၍ အမေရိကန် တော်လှန်ရေးသမားများကို ယခု နိုင်ငံတကာအလှူရှင်များနှင့် ဒေသတွင်း အစိုးရများက မြန်မာ့တော်လှန်ရေးထံမှ တောင်းဆိုနေသည့် ညီညွတ်ရေးစံနှုန်းနှင့် တိုင်းတာခဲ့မည် ဆိုပါက၊ သူတို့သည်လည်း ထောက်ပံ့မှုရရန် အရည်အချင်း ပြည့်မီမည် မဟုတ်ပေ။ တော်လှန်ရေးစစ်ပွဲ မတိုင်မီ အမေရိကန်ကိုလိုနီများအကြား လူမှုရေးအရ စုစည်းညီညွတ်မှုအဆင့်အတန်းသည် မကြာခဏဆိုသလို ပုံကြီးချဲ့အကဲဖြတ်ခံရလေ့ရှိသည်။ ကိုလိုနီ ၁၃ ခုသည် ဗြိတိသျှတို့၏ ဖိနှိပ်မှုကို ခံရခြင်းမှလွဲ၍ ကျန်အချက်များတွင် တူညီမှု မရှိသလောက်ပင် ဖြစ်သည်။

၎င်းတို့၏ လူဦးရေသည် လုံးဝမတူညီသော နိုင်ငံများမှလာကြခြင်းဖြစ်သည်။ အင်္ဂလိပ်၊ ဒတ်ချ်၊ ဂျာမန်၊ စကော့-အိုင်းရစ်၊ ဆွီဒင်နှင့် ပြင်သစ် ဟူဂွနိုး (Huguenot) လူမှုအသိုင်းအဝိုင်းများသည် မတူညီသော ဒေသများတွင် စုစည်းနေထိုင်ကြပြီး၊ အထီးကျန်သီးခြားနီးပါး နေထိုင်ခဲ့ကြသည်။ ကိုလိုနီအများစုသည် မိမိတို့ ကိုလိုနီနယ်မြေပြင်ပသို့ ဘယ်သောအခါမျှ ခရီးမသွားခဲ့ကြဖူးပါ။ ပျူရီတန် (Puritan) များရှိရာ နယူးအင်္ဂလန်သည် အင်္ဂလိကန် (Anglican) များရှိရာ ဗာဂျီးနီးယားနှင့် ကွိုတ်ကာ (Quaker) များရှိရာ ပင်ဆယ်ဗေးနီးယားတို့နှင့် ဘာသာရေးအရကော ယဉ်ကျေးမှုအရပါ သူစိမ်းပြင်ပြင် ဖြစ်ခဲ့သည်။

တောင်ပိုင်းရှိ စိုက်ပျိုးရေးစီးပွားရေးစနစ်သည် မြောက်ပိုင်းရှိ ကုန်သည်နှင့် လက်မှုပညာသည် လူ့အသိုင်းအဝိုင်းများနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအရ တူညီမှု မရှိသလောက်ဖြစ်ပြီး၊ ကိုလိုနီအစိုးရများသည်လည်း ဘုရင့်ခန့်အပ်မှုများမှသည် ပိုင်ရှင်ကိုယ်တိုင် အုပ်ချုပ်သော ပဋိညာဉ်စာတမ်းများနှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရလွတ်တော်များအထိ အမျိုးမျိုးကွဲပြားသည်။ ကိုလိုနီအများစုသည် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အမေရိ

ကန်အမျိုးသားလက္ခဏာထက် မိမိတို့၏ကိုလိုနီဖြစ်မှုကိုသာ အဓိကအမှတ်အသားထားကြသည်။ အကြောင်းမှာ ထိုစဉ်က ထိုကဲ့သို့သော အမျိုးသားလက္ခဏာ မရှိသေးသောကြောင့် ဖြစ်သည်။

ဤသို့ စိတ်ဝမ်းကွဲပြားနေသော ကိုလိုနီများသည် ဒုက္ခဆင်းရဲကြီးစွာဖြင့် ရှစ်နှစ်ကြာ ဆင်နွှဲခဲ့ရသော စစ်ပွဲအတွင်းမှတစ်ဆင့် စုစည်းမှုကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ အကြောင်းမှာ သူတို့သည် သူတို့အချင်းချင်းဆက်ဆံရေးနှင့် အဖွဲ့အစည်းအဆောက်အအုံများကို သူတို့အပေါ် ရိုးသားမှုရှိစေရန် အုပ်ချုပ်ရေးစည်းမျဉ်းများကို ဖန်တီးခဲ့ကြသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အမေရိကန် တော်လှန်ရေးသမားများနည်းတူ မြန်မာပြည်ရှိ တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များသည်လည်း တရားဝင်မှုရှိသည်ဟု ယူဆရသော ဘုံစည်းမျဉ်းများနှင့် အဖွဲ့အစည်းများအောက်တွင် ထပ်ခါတလဲလဲ အတူတကွ လုပ်ဆောင်ခြင်းဖြင့် စုစည်းမှုကို တည်ဆောက်နိုင်သည်။

ဤနေရာတွင် ပိုမိုနက်ရှိုင်းသော အချက်တချက် ရှိသည်။ လွတ်လပ်ရေး ရရှိပြီးနောက်တွင်ပင် အမေရိကန်၌ မြင့်မားသော လူမှုရေးစုစည်းမှုကို မရရှိခဲ့ဖူးသလို၊ ယင်းကဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုအတွက် ကြိုတင်လိုအပ်ချက်လည်း မဟုတ်ခဲ့ပါ။ နှစ်ပေါင်း ၂၅၀ နီးပါး ကြာပြီးနောက် ယနေ့အချိန်တွင် အမေရိကန်သည် စူပါပါဝါနိုင်ငံကြီး ဖြစ်နေသော်လည်း ကျယ်ပြန့်သော လူမှုရေးစုစည်းမှု ရှိသည့် နိုင်ငံတခု မဟုတ်သေးပါ။ အမေရိကန်နိုင်ငံသားများ၏ သုံးပုံတပုံခန့်သာ လူအများစုကို ယုံကြည်နိုင်သည်ဟု ပြောကြပြီး၊ ယင်းက စုစည်းမှု၏ စံပြတိုင်းတာချက်တခု ဖြစ်သည်။ နိုင်ငံကို အတူတကွ ထိန်းထားနိုင်ခဲ့ခြင်းမှာ နိုင်ငံသားများအကြား သံယောဇဉ်ကြောင့် မဟုတ်ဘဲ၊ ကိုယ်ကျိုးရှာမှုကို ထိန်းချုပ်ကာ အများပြည်သူအကျိုးစီးပွားသို့ လမ်းကြောင်းပေးသည့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အင်ဂျင်နီယာအတတ်ပညာ (institutional engineering) နှင့် အာဏာကို ဗဟို၌ လွန်ကဲစွာ မစုမိစေရန် တားဆီးပေးသည့် နိုင်ငံရေး အာဏာခွဲဝေမှု (political decentralization) တို့ကြောင့် ဖြစ်သည်။

နိုင်ငံတကာ အသိုင်းအဝိုင်းအတွက် ရလဒ်ကတော့ ရှင်းလင်းပါသည်။ ယခု မြန်မာ့တော်လှန်ရေးအပေါ် ကျင့်သုံးနေသည့် ညီညွတ်ရေးစံနှုန်းသည် အောင်မြင်ခဲ့သော မည်သည့် တော်လှန်ရေးတွင်မျှ မကျင့်သုံးခဲ့ဖူးဘဲ၊ ယနေ့ခေတ်တွင် ယင်းသည် နိုင်ငံတကာက အရေးမယူဘဲ နေရန် သို့မဟုတ် စစ်ကောင်စီဘက်က ရပ်တည်ရန် အကြောင်းပြချက်အဖြစ်သာ အသုံးတော်ခံနေသည်။ မြန်မာပြည်သူများသည် နိုင်ငံတကာအနေဖြင့် ပြည်သူလူထုထောက်ခံထားပြီး တိုက်ပွဲဝင်နေသည့် ရှုပ်ထွေးပြီး ဗဟုဝါဒဆန်သော မဟာမိတ်အဖွဲ့ကြီးနှင့် လက်တွဲဆောင်ရွက်ရန် လိုအပ်နေသည်။ ထိုမဟာမိတ်အဖွဲ့သည် တိုက်ပွဲများအကြား၊ ဗုံးကြဲမှုများအောက်တွင်နှင့် ရေရှည်တည်ရှိခဲ့သော နာကျည်းချက်များအကြားမှ ခက်ခဲသော

နိုင်ငံရေးနှင့် စစ်ရေးမေးခွန်းများကို ညှိနှိုင်းနေကြရသည်။ ဤခက်ခဲသော လုပ်ငန်းစဉ်များအပေါ် စိတ်ရှည်စွာ ထောက်ပံ့ခြင်းသည်သာ တည်ငြိမ်သော နိုင်ငံရေးစနစ်ဆီသို့ သွားရာ တခုတည်းသော လမ်းကြောင်း ဖြစ်သည်။ ယင်း၏ အစားထိုး ဖြစ်လာနိုင်ခြေအရှိဆုံးမှာ စစ်တပ်က ဦးဆောင်သော အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် အဆုံးမရှိသော စစ်ပွဲများသာ ဖြစ်လိမ့်မည်။

သင်ခန်းစာ ၃ - ထိရောက်သော အုပ်ချုပ်ရေးမှတစ်ဆင့် ပြည်သူလူထု ထောက်ခံမှုကို ထိန်းသိမ်းပါ

စစ်တွင်းကာလ အုပ်ချုပ်ရေးသည် ရွေးချယ်စရာ မဟုတ်ပါ။ တော်လှန်ရေးတခုသည် တိုက်ခိုက်ခြင်း ဖြင့်သာမက၊ တော်လှန်ရေးတွင် ပါဝင်ရခြင်းသည် ယုတ္တိရှိကြောင်း သက်သေပြခြင်းဖြင့်ပါ အနိုင်ရရှိ ခြင်း ဖြစ်သည်။ အမေရိကန် တော်လှန်ရေးသမားများသည် ယင်းကို နားလည်ခဲ့ကြသည်။ ဝါရှင်တန်၏ ကွန်တီနင်တယ် စစ်တပ်သို့ ပေးထားသော အမြဲတမ်းအမိန့်များတွင် လူယက်ဖျက်ဆီးခြင်းကို အစဉ် တစိုက်တားမြစ်ထားပြီး၊ ၁၇၇၇-၇၈ ခုနှစ် ဗယ်လီဖို့ဒ် (Valley Forge) ၌ ကြုံတွေ့ခဲ့ရသော အသည်း အသန် ဆောင်းရာသီအတွင်း၌ပင် ဖြစ်နိုင်လျှင် ရရှိသော်ရိက္ခာများအတွက် ငွေပေးချေရန် ညွှန်ကြားခဲ့ သည်။ ယင်းသည် ပြည်သူပိုင်ပစ္စည်းများကို ပုံမှန်သိမ်းယူလေ့ရှိပြီး အရပ်သားများအပေါ် ဖိနှိပ်လုယက် တတ်သည့် ဗြိတိသျှနှင့် ဟက်ဆီယံ (Hessian) စစ်တပ်များနှင့် လုံးဝ ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်ရာ၊ တော်လှန် ရေးအတွက်လိုအပ်သော လူထုအသိုင်းအဝိုင်းများအကြား အမေရိကန်တော်လှန်ရေးသမားများ အပေါ် ထောက်ခံမှုကို ခိုင်မာစေခဲ့သည်။

ထို့အတူပင်၊ နွေဦးတော်လှန်ရေး၏ စစ်ကောင်စီအပေါ် အပြတ်အသတ်သာလွန်သော အားသာချက်မှာ ပြည်သူလူထု၏ ထောက်ခံမှုနှင့် ဖိနှိပ်လုယက်မှုမရှိဘဲ အုပ်ချုပ်နိုင်စွမ်းဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည်ရှိ တိုင်း ရင်းသား လူနည်းစု လူမျိုးစုအများအပြားသည် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ပတ်သက်၍ ဆယ်စုနှစ်များစွာ အတွေ့ အကြုံ ရှိနှင့်ပြီး ဖြစ်သည်။ ထိုအခြေခံအုတ်မြစ်ပေါ်တွင် အခြားနိုင်ငံရေးနှင့် စစ်ရေးကြိုးပမ်းမှုများနှင့် အတူ ဆက်လက်တည်ဆောက်ခြင်းသည် အဓိကသော့ချက်ဖြစ်သည်။ စစ်ကောင်စီ၏ "ဖြတ်လေး ဖြတ်" မဟာဗျူဟာသည် အရပ်သားများကို ဒုက္ခပေးရန်၊ နေရပ်စွန့်ခွာစေရန်နှင့် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့ များ၏ အရပ်ဘက်အုပ်ချုပ်ရေးကို ပစ်မှတ်ထားရန် အဓိက အာရုံစိုက်နေရခြင်းမှာ အကြောင်းရင်း ရှိပါသည်။

သင်ခန်းစာ ၄ - မတူကွဲပြားမှုများကို စီမံခန့်ခွဲရန် စနစ်များ ဖန်တီးပါ

ကွန်တီနင်တယ်ကွန်ဂရက်သည် ဂိုဏ်းဂဏစွဲကြီးပြီး ရေရှည် အလုပ်မဖြစ်ခဲ့ပါ။ သို့သော် ၎င်းသည်

တော်လှန်ရေးကို ဦးဆောင်ခဲ့ပြီး အနိုင်ရခဲ့သည်။ နိုင်ငံတော် တည်ဆောက်ရေး နိုင်ငံရေးသည် ရှင်သန် ရပ်တည်ရေးနှင့် တိုက်ရိုက်သက်ဆိုင်သဖြင့် ထိရောက်မြန်ဆန်မှု ရှိခဲ့လှသည်။

အချိန်မီ ဆုံးဖြတ်ချက်ချရန် အလွန်ကြီးမားပြီး စိတ်ဝမ်းကွဲပြားနေသော အဖွဲ့အစည်းနှင့် ရင်ဆိုင်ရချိန် တွင် ကွန်တီနင်တယ်ကွန်ဂရက်သည် ဆုံးဖြတ်ချက်များချရန် အမြဲတမ်းကော်မတီများကို အာဏာ လွှဲအပ်ခဲ့သည်။ စစ်ရေးဘုတ်အဖွဲ့ (Board of War)၊ လျှို့ဝှက်ဆက်သွယ်ရေးကော်မတီ (Committee of Secret Correspondence)၊ ရေတပ်ကော်မတီ (Naval Committee)၊ ဘဏ္ဍာရေးဘုတ်အဖွဲ့ (Treasury Board) တို့ကို ဖွဲ့စည်းခြင်းဖြင့် ကွန်ဂရက်သည် ကွန်ဂရက်တခုလုံးကို တန်ဖိုးထားသည့် ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော နိုင်ငံရေးနှင့် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ငြင်းခုံမှုများမှ အရေးပေါ်စစ်ဆင်ရေး ဆိုင်ရာ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို သီးခြားခွဲထုတ်ခဲ့သည်။ ယင်းသည် မပြည့်စုံဘဲ မကြာခဏ အလုပ် မဖြစ်ခဲ့သော်လည်း ကိုယ်စားလှယ်များက အချုပ်အခြာအာဏာ၊ ကိုယ်စားပြုမှုနှင့် မြေယာပိုင်ဆိုင်ခွင့် များအကြောင်း အဆုံးမရှိ ငြင်းခုံနေကြစဉ်အတွင်း တော်လှန်ရေးလုပ်ငန်းများကို ဆက်လက် လည်ပတ် နိုင်စေခဲ့သည်။

ကွန်ဖက်ဒရက်ရှင်း အခြေခံစည်းမျဉ်းများ (Articles of Confederation) ကိုယ်တိုင်ကလည်း အခြား သင်ခန်းစာတခုကို ပေးသည်။ မူကြမ်းရေးဆွဲခြင်းကို ၁၇၇၆ ခုနှစ်တွင် စတင်ခဲ့သော်လည်း ၁၇၈၁ ခုနှစ် အထိ အတည်မပြုနိုင်ခဲ့ပါ။ ထိုဆွေးနွေးပွဲများသည် ဗဟိုအာဏာနှင့် ပတ်သက်သည့် အခက်ခဲဆုံး မေးခွန်းများကို တမင်တကာ ရွှေ့ဆိုင်းထားရန် ဆုံးဖြတ်ချက်ကို ထင်ဟပ်စေသည်။ ထိုစည်းမျဉ်းများ သည် တမင်တကာ အားနည်းအောင် လုပ်ထားခြင်းဖြစ်သော်လည်း တိကျမှုရှိသည်။ ၎င်းတို့သည် မဟာမိတ်အဖွဲ့ကို ပြိုကွဲစေနိုင်သည့် ပိုမိုနက်ရှိုင်းသော အချုပ်အခြာအာဏာဆိုင်ရာ မေးခွန်းများအပေါ် သဘောတူညီချက်မလိုဘဲ၊ စစ်ပွဲကို အနိုင်ရရန် လုံလောက်သော စစ်တွင်းကာလ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှု ကိုပေးနိုင်ခဲ့သည်။ ထိုအားနည်းချက်သည် နောက်ပိုင်းတွင် စိန်ခေါ်မှုတခုဖြစ်လာခဲ့သော်လည်း၊ စစ်တွင်း ကာလ မဟာမိတ်အဖွဲ့ (confederation) အတွက်မူ အလုပ်ဖြစ်ခဲ့သည်။

သင်ခန်းစာမှာ အတွင်းပိုင်း သဘောထားကွဲလွဲမှု သို့မဟုတ် တန်ဖိုးမှုများ ရှိလာပါက စိတ်ဓာတ်မကျဘဲ၊ အာဏာခွဲဝေအပ်နှင်းရန်နှင့် မတူကွဲပြားမှုများကို ဖြေရှင်းရန် လုပ်ငန်းစဉ်များကို ဒီဇိုင်းဆွဲရန် ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့တော်လှန်ရေး အဖွဲ့အစည်းများသည် အရေးပေါ်စစ်တွင်းကာလ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုများကို ရေရှည်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေဆိုင်ရာ ငြင်းခုံမှုများမှ သီးခြားခွဲထုတ်နိုင်မည့် ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှု

လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများလိုအပ်သည်။ မည်သူက ဘာကို ဆုံးဖြတ်သည်ကို ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ရှိစေရန်နှင့် နိုင်ငံရေးဗီတို (veto politics) သုံးလိုစိတ်ကို လျှော့ချရန် လိုအပ်သည်။

ရည်မှန်းချက်မှာ ခေါင်းစဉ်တိုင်းအပေါ် သဘောတူညီချက် (consensus) ရရန် မဟုတ်ဘဲ၊ ကွပ်ကဲမှု၊ ဘဏ္ဍာရေးနှင့် သံတမန်ရေးရာတို့ကို အတူတကွ မျှဝေလုပ်ဆောင်ရန် ဖြစ်သည်။ အချို့သော အချုပ် အခြာအာဏာဆိုင်ရာ မေးခွန်းများကို နောက်ပိုင်း တရားဝင်မှု ပိုမိုရှင်းလင်းပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာမှု ပို ရှိလာနိုင်မည့် ပိုမိုတည်ငြိမ်သော ဆွေးနွေးပွဲများဆီသို့ ရွှေ့ဆိုင်းထားနိုင်သည်။

သင်ခန်းစာ ၅ - နိုင်ငံတကာ ထောက်ပံ့မှုရရန် မဟာဗျူဟာမြောက် အကြောင်းပြချက်ကို တင်ပြပါ
ပြင်သစ်သည် အမေရိကန်တော်လှန်ရေးကို ကူညီခဲ့ခြင်းမှာ အမေရိကန်၏ စံနမူနာများကို ထောက်ခံ၍ မဟုတ်ဘဲ၊ ပြင်သစ်၏ အကျိုးစီးပွားကို အသုံးတော်ခံသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ မြန်မာ့တော်လှန်ရေး သည်လည်း အမေရိကန်အပါအဝင် ယခင်က ခိုင်မာခဲ့သောမိတ်ဖက်များသည် တော်လှန်ရေးအဖွဲ့ ဘက်မှ ပြန်လည်ပေးဆပ်နိုင်မည့်အရာ တစ်ခုတရာရှိမှသာ ထောက်ပံ့မည်ဖြစ်ကြောင်း လျင်မြန်စွာ သင်ယူနေရပြီ ဖြစ်သည်။

တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များ အနေဖြင့် ဖက်ဒရယ်ဒီမိုကရေစီမြန်မာပြည်ကို ထောက်ပံ့ခြင်းသည် အခြားသူ များ၏ အကျိုးစီးပွားကို မည်သို့ အကျိုးပြုမည်ကို ပိုမိုရှင်းလင်းစွာ တင်ပြရမည်ဖြစ်သည်။ သံသယ ဖြစ်နေသော အစိုးရများ မေးလေ့ရှိသည့် အဓိကမေးခွန်းမှာ စစ်ကောင်စီက ဆိုးဝါးသော လူ့အခွင့် အရေးချိုးဖောက်မှုများ လုပ်နေသလား ဆိုသည်မဟုတ်ဘဲ၊ တော်လှန်ရေးအဖွဲ့က ၎င်းတို့၏ အကျိုး စီးပွားကို အသုံးတော်ခံနိုင်မည့် ခိုင်မာသော အစားထိုးစနစ်တစ်ခုကို ပေးနိုင်မလား ဆိုသည်ပင်ဖြစ်သည်။ လုပ်ငန်းလည်ပတ်နေသော အုပ်ချုပ်ရေး၊ ထိရောက်သော ပဋိကွဋ်ဖြေရှင်းရေး လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် ကိုက်ညီသော အကျိုးစီးပွားများကို ထောက်ပြခြင်းက ထိုမေးခွန်းကို ဖြေဆိုရန် ကူညီပေးလိမ့်မည်။

ဤအချက်နှင့် ပတ်သက်၍ တော်လှန်ရေးအဖွဲ့များတွင် ခိုင်မာသော အကြောင်းပြချက် ရှိသည်။ စစ် ကောင်စီသည် နိုင်ငံတကာအစုအဖွဲ့များအတွက် အရေးအကြီးဆုံးသော ကိစ္စရပ်များကို မဖြေရှင်းပေး နိုင်ပါ - ၎င်းသည် ၎င်းကိုယ်တိုင် အကျိုးအမြတ်ရနေသော ကျားဖြန့် (scam) စင်တာများကို ဖျက်သိမ်း မည် မဟုတ်ပါ။ ၎င်း၏ ရှင်သန်မှုအတွက် ပီကင်းအပေါ် မှီခိုနေရသဖြင့် တရုတ်၏ ချုပ်ကိုင်မှုကို လျှော့ ချနိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ ထို့ပြင် ၎င်းကိုယ်တိုင်က မတည်ငြိမ်မှု၏ အဓိက လက်သည်ဖြစ်သဖြင့် နိုင်ငံကို တည်ငြိမ်အောင် လုပ်နိုင်မည် မဟုတ်ပါ။ တော်လှန်ရေးအဖွဲ့ကမူ ၎င်းတို့ထိန်းချုပ်ထားသော နယ်မြေ

များတွင် ကျားဖြန့်ဆန့်ကျင်ရေး၊ ထောက်လှမ်းရေးနှင့် စစ်ဆင်ရေးများ၊ တရုတ်၏ လွှမ်းမိုးမှုကို ထိန်းကြောင်းခြင်းနှင့် တည်ငြိမ်မှုဆီသို့ သွားရာ တခုတည်းသော လက်တွေ့ကျသော လမ်းကြောင်းကို ပေးစွမ်းနိုင်သည်။

သင်ခန်းစာ ၆ - ရေရှည် ခံနိုင်ရည်ရှိအောင် ဒီဇိုင်းဆွဲပါ

အမေရိကန်တော်လှန်ရေးသည် ရှစ်နှစ်ကြာမြင့်ခဲ့ပြီး အကြိမ်ကြိမ် ပြုလဲလုနီးပါး ဖြစ်ခဲ့သည်။ နယ်မြေ သိမ်းပိုက်မှုများစွာသည် အကြိမ်ကြိမ် ပြန်လည်ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ ၁၇၇၇-၇၈ ခုနှစ် ဗယ်လီဖို့ဒ် (Valley Forge) ရှိ ဆောင်းရာသီသည် အထင်ရှားဆုံး ဥပမာ ဖြစ်သည်။ ဗိုလ်ချုပ် ဝါရှင်တန်၏ စစ်တပ်သည် ကွန်တီနင်တယ်ကွန်ဂရက် အခြေစိုက်ရာ ဖီလာဒဲလ်ဖီးယားကို ဆုံးရှုံးခဲ့ရပြီးနောက် စိတ်ဓာတ်အကျဆုံးအခြေသို့ရောက်ရှိခဲ့သည်။ ဗယ်လီဖို့ဒ်ရှိ အမေရိကန်စစ်သား အနည်းဆုံး ခြောက်ယောက်တွင် တယောက်မှာ အဓိကအားဖြင့် ရောဂါဘယနှင့် ငတ်မွတ်မှုကြောင့် သေဆုံးခဲ့ပြီး၊ အများအပြားမှာလည်း စစ်ပြေးခဲ့ကြသည်။

စစ်တပ်က တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းတောင့်ခံနိုင်ခဲ့ခြင်းမှာ ရိုက်ခတ်မှုများကို ကြံ့ကြံ့ခံနိုင်မည့် အုပ်ချုပ်ရေးနှင့် ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး စွမ်းဆောင်ရည်ကို တည်ဆောက်ထားနိုင်ခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်ပြီး၊ ဝါရှင်တန်က ထိုစခန်းချရပ်နားထားမှုအတွင်း စစ်တပ်ကို ပရော်ဖက်ရှင်နယ်ဖြစ်အောင် ပြုလုပ်နိုင်ခဲ့သောကြောင့် ဖြစ်သည်။ ပရပ်ရှား (Prussian) စေတနာ့ဝန်ထမ်းတစ်ဦးဖြစ်သူ ဘာရွန် ဖရီးဒရစ် ဝီဟမ်း ဖွန် စတုဗ်ဘင် (Baron Friedrich Wilhelm von Steuben) သည် ၁၇၇၈ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီတွင် ရောက်ရှိလာပြီး စစ်တပ်တခုလုံးတွင် စစ်ရေးလေ့ကျင့်မှု၊ သင်တန်းနှင့် စည်းကမ်းများကို စံနမူနာတခုတည်းဖြစ်အောင် လုပ်ဆောင်ခဲ့သည်။ ၁၇၇၈ ခုနှစ် နွေဦးတွင် ထွက်ပေါ်လာသော စစ်တပ်သည် အရေအတွက် ပိုနည်းသွားသော်လည်း ဆောင်းခိုစခန်းသို့ မဝင်မီကထက် ပိုမို စွမ်းဆောင်ရည် ရှိလာခဲ့သည်။

ဗယ်လီဖို့ဒ်ဖြစ်ရပ်သည် တခုတည်းသော ပြုလဲလုနီးပါး အခြေအနေ မဟုတ်ပါ။ ဝါရှင်တန်၏ စစ်တပ်သည် စစ်ပွဲအစတွင် လူဦးရေ ၂၅,၀၀၀ ရှိခဲ့ရာမှ ၁၇၇၆ ခုနှစ်နှောင်းပိုင်း နယူးဂျာစီကို ဖြတ်ကျော်၍ စိတ်ပျက်ဖွယ် ဆုတ်ခွာခဲ့ရစဉ်အတွင်း ထိရောက်သော စစ်သားအရေအတွက် ၄,၀၀၀ အောက်အထိ လျော့နည်းသွားခဲ့သည်။ တောင်ပိုင်းစစ်မျက်နှာသည်လည်း ၁၇၈၀ ခုနှစ်တွင် ချားလ်စတန်မြို့ (Charleston) ကျဆုံးပြီးနောက်နှင့် ကမ်ဒင် (Camden) တွင် ဗိုလ်ချုပ်ဂိတ်စ် (General Gates) အရေး နိမ့်ခဲ့ပြီးနောက် လုံးဝပြုလဲလုနီးပါးဖြစ်ခဲ့သည်။ ထို့နောက်မကြာမီ ၁၇၈၁ ခုနှစ်အစောပိုင်းတွင် ပင်ဆယ်ဗေးနီးယား နှင့် နယူးဂျာစီမှ ကွန်တီနင်တယ် စစ်သားများသည် လစာမရသဖြင့် ပုန်ကန်ခဲ့ကြသည်။

အကျပ်အတည်းအသီးသီးကို စစ်မြေပြင်စွမ်းဆောင်မှုကြောင့်သာမက အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာခံနိုင်ရည်ရှိမှု (institutional resilience)ကြောင့် ကျော်လွှားနိုင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် စစ်ပွဲ၏အင်အားချိန်ခွင် လျှာအလှည့်အပြောင်းများ တော်လှန်ရေးနှင့် ဆန့်ကျင်ဘက်ဖြစ်သွားချိန်တွင် ပြန်လည်စုဖွဲ့နိုင်စွမ်းရှိမှု၊ လိုက်လျောညီထွေပြောင်းလဲနိုင်စွမ်းရှိမှု နှင့် ဆက်လက်လည်ပတ်နိုင်စွမ်းရှိမှုတို့ကို ပြသခဲ့ကြသည်။ စစ်ပွဲ၏ ဒိုင်းနမစ်များသည် ခန့်မှန်းရခက်ခဲပြီး၊ လက်ရှိမြန်မာပြည်တွင် ကြုံတွေ့နေရသကဲ့သို့ ခက်ခဲသောအချိန်များကို အထက်ကကဲ့သို့ ကြုံကြုံခံနိုင်စွမ်းရှိရန်မှာ မရှိမဖြစ်လိုအပ်သည်။ ယင်းသည် စစ်မြေပြင် အတက်အကျများကို ကျော်လွှားနိုင်မည့် ဘဏ္ဍာရေး၊ အုပ်ချုပ်ရေး၊ ထောက်ပံ့ပို့ဆောင်ရေး၊ အတွင်းပိုင်း တာဝန်ခံမှု၊ ဆုံးဖြတ်ချက်ချမှတ်မှုစနစ်များနှင့် အရပ်သား ကာကွယ်ရေးဆိုင်ရာ စွမ်းဆောင်ရည်များတွင် ရင်းနှီးမြှုပ်နှံရန် လိုအပ်သည်ဟု ဆိုလိုခြင်း ဖြစ်သည်။ လှုပ်ရှားမှုကြီးတစ်ခုလုံး ဤအဆုံးအဖြတ်ပေးမည့်ကာလကို အောင်မြင်စွာကျော်ဖြတ်နိုင်ရန် ထိုအရေးကြီးသော ထိုစနစ်များကို တိုးတက်ကောင်းမွန်အောင်ပြုလုပ်ရန် စတီယားရင်းကောင်စီက အခွင့်အလမ်းသစ်တခု ကမ်းလှမ်းလိုက်သည်။

တော်လှန်ရေးအလွန် နိုင်ငံရေး

၁၇၈၁ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် ဗြိတိသျှတို့ကို အနိုင်ရရှိခဲ့ခြင်းသည် အလိုအလျောက် လည်ပတ်နိုင်သော ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စုတခုကို ဖြစ်မလာစေခဲ့ပါ။ ကွန်တီနင်တယ် စစ်တပ်ကို ဖျက်သိမ်းခဲ့ပြီး ပြည်သူ့စစ်များသည် မိမိတို့ပြည်နယ်များသို့ ပြန်သွားခဲ့ကြသည်။ ကွန်ဖက်ဒရက်ရှင်း အခြေခံစည်းမျဉ်းများအောက်တွင် စီးပွားရေးနှင့် နိုင်ငံရေးအရ ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်ရန် ထိရောက်သော အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ ဆက်သွယ်မှုများကင်းမဲ့ခဲ့သည်။ ပြည်နယ်အချင်းချင်း ကုန်သွယ်မှုသည် ငွေကြေးအကျပ်အတည်းကြောင့် နှောင့်နှေးခဲ့ရပြီး၊ ကွန်ဂရက်သည် ကုန်သွယ်မှုကို မတင်ပြနိုင် သို့မဟုတ် ဥရောပအာဏာပိုင်များနှင့် ယုံကြည်စိတ်ချရသော သဘောတူညီချက်များကို မညှိနှိုင်းနိုင်ခဲ့ပေ။

သမ္မတနိုင်ငံအသစ်ကို အတူတကွ ထိန်းထားနိုင်ခဲ့သည့် အဓိကအချက်မှာ နောက်ထပ် ဆယ်စုနှစ်များစွာ အတွင်း နိုင်ငံတည်ထောင်သူ ခေါင်းဆောင်အဖွဲ့ များ(founders) ၏ ဆက်လက် ပါဝင်ပတ်သက်မှုကြောင့် ဖြစ်သည်။ မဒီဆင်၊ ဟာမီလတန် (Hamilton)၊ ဂျေး (Jay)၊ ဂျက်ဖာဆန် (Jefferson)၊ အာဒမ်စ်နှင့် အခြားသူများသည် ဖက်ဒရယ်ပြည်ထောင်စု၏ အဆောက်အအုံများကို ဆက်လက် တည်ဆောက်နိုင်ခဲ့ကြ သည် - ၁၇၈၈ ခုနှစ်တွင် အတည်ပြုခဲ့သော ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၊ ၁၇၉၁ ခုနှစ် ရပိုင်ခွင့်များဆိုင်ရာဥပဒေကြမ်း (Bill of Rights)၊ ဖက်ဒရယ်တရားစီရင်ရေးစနစ်၊ အမျိုးသားဘဏ်နှင့် အမြဲတမ်းစစ်တပ် နှင့် ရေတပ်တို့ ဖြစ်သည်။

သူတို့သည် ပြည်နယ်အသစ်များအကြား အခက်ခဲဆုံးသော သဘောထားကွဲလွဲမှုများကို ငြင်းခုံဖြေရှင်း ခဲ့ကြပြီး၊ ပြည်နယ်များအကြားနှင့် လွတ်လပ်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းအသစ်အတွင်း ဆက်ဆံရေးများကို ထိန်းကျောင်းရန် နိုင်ငံရေး၊ ဥပဒေရေးရာ၊ စီးပွားရေးနှင့် လူမှုရေးဆိုင်ရာ အဖွဲ့အစည်းများ၏ ခိုင်မာ သော အခြေခံအုတ်မြစ်ကို တည်ဆောက်ခဲ့ကြသည်။ မြန်မာပြည်အတွက် သင်ခန်းစာမှာ တော်လှန်ရေး များကို စစ်ရေးအရ အနိုင်ရရှိသာမက၊ အဖွဲ့အစည်း တည်ဆောက်ရေးဆိုင်ရာ ခက်ခဲသော အလုပ်များ သည် ဆယ်စုနှစ်ပေါင်းများစွာ ကြာမြင့်တတ်သည်ဟူသော အချက်ပင် ဖြစ်သည်။

နိဂုံး

အမေရိကန်တော်လှန်ရေးသည် မြန်မာပြည်၏ လမ်းကြောင်းကို ဟောကိန်းမထုတ်နိုင်ပါ။ သို့သော် ၎င်းသည် တော်လှန်ရေးများ အောင်မြင်ခြင်းမှာ ၎င်းတို့ကို လူကောင်းများဖြင့်သာ ဖွဲ့စည်းထားသော ကြောင့် သို့မဟုတ် လူထုအကြား ညီညွတ်မှုကို ဖြစ်ပေါ်စေသောကြောင့် မဟုတ်ဘဲ၊ အချိန်နှင့် ဖိအား များအောက်တွင် စုစည်းမှုကို တည်ဆောက်နိုင်စေမည့်၊ မယုံကြည်မှုမှတစ်ဆင့် ပူးပေါင်းဆောင်ရွက်မှုသို့ တဖြည်းဖြည်း ပြောင်းလဲပေးနိုင်မည့် စနစ်များနှင့် အဆောက်အအုံများ ရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်ဟူ သော ရှင်းလင်းသည့် သတိပေးချက်ကို ပေးစွမ်းသည်။

အမေရိကန်နိုင်ငံ တည်ထောင်သူများသည် ကိုယ်ကျိုးကြည့်တတ်သော ချမ်းသာသည့် လူတန်းစားများ ဖြစ်ကြပြီး၊ အများစုမှာ ကျွန်ုပ်တို့ကို ပိုင်ဆိုင်ခဲ့ကြသည်။ ထိုခေတ်က ပေးစာများအရ ကွန်တီနင်တယ် ကွန်ဂရက်အဖွဲ့ဝင်များသည် ဂိုဏ်းဂဏစွဲရှိပြီး၊ မာနကြီးကာ၊ တဦးနှင့်တဦး မရိုးသားဘဲ တိုက်ခိုက်ခဲ့ကြ သဖြင့် မဟာမိတ်အဖွဲ့ ပြိုကွဲလုနီးပါး ဖြစ်ခဲ့သည်။ အမေရိကန်တော်လှန်ရေးသည် လူကောင်းလူရိုးများ ရှိခဲ့သောကြောင့် အောင်မြင်ခဲ့ခြင်း မဟုတ်ပါ။ တော်လှန်ရေးသမားများအနေနှင့် ကိုယ်ကျိုးစီးပွားများ အစား အများအကျိုးစီးပွားကိုရှေ့ရှုသည့် စည်းမျဉ်းများ၊ လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများနှင့် တာဝန်ခံမှု၊ တာဝန် ယူမှုရှိသော ယန္တရားများဖြင့် ထိန်းကျောင်းထားနိုင်ခဲ့သောကြောင့်သာ အောင်မြင်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာပြည် အတွက်လည်း ထိုနည်းတူ ဖြစ်နိုင်ခြေရှိပါသည်။

[Southeast Asia Peace Institute \(SEAPI\)](https://www.seapi.org/post/lessons-for-burma-from-the-american-revolution) တွင် ဖော်ပြထားသော Billy Ford ၏ "Lessons for Burma from the American Revolution" ဆောင်းပါးကို AI အကူအညီဖြင့် ဘာသာပြန်ဆိုကာ အနည်းငယ် တည်းဖြတ်ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မူရင်းဆောင်းပါးကို အောက်ပါလင့်ခ်တွင် သွားရောက်ဖတ်ရှုနိုင် ပါသည်။

<https://www.seapi.org/post/lessons-for-burma-from-the-american-revolution>